

Δελτίο Τύπου

Λουξεμβούργο, 23 Μαΐου 2022

Η καταχώριση σε «μαύρη λίστα» δεν χρησιμοποιείται αρκετά για την προστασία των κονδυλίων της ΕΕ από απάτη

Η καταχώριση σε μαύρη λίστα δεν χρησιμοποιείται αποτελεσματικά για την πρόληψη της χορήγησης κονδυλίων της ΕΕ σε φυσικά πρόσωπα, επιχειρήσεις ή δημόσιους οργανισμούς που εμπλέκονται σε παράνομες πράξεις όπως απάτη και δωροδοκία, σύμφωνα με νέα έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου. Εξαιτίας αδυναμιών στις ρυθμίσεις που εφαρμόζονται για τον εντοπισμό εκείνων που πρέπει να αποκλείονται από τη δυνατότητα να αιτούνται κονδύλια της ΕΕ, είναι ελάχιστα τα ονόματα (ή επωνυμίες) που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καταχωρίσει στη μαύρη λίστα της. Επιπλέον, τα κράτη μέλη —μολονότι εκτελούν το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών της ΕΕ— δεν είναι υποχρεωμένα να δημιουργούν δικά τους συστήματα καταχώρισης σε μαύρη λίστα, ενώ ακολουθούν διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Αυτό το συνονθύλευμα ρυθμίσεων αποκλεισμού υπονομεύει τη συνολική αποτελεσματικότητα της καταχώρισης σε μαύρη λίστα και συνεπάγεται την άνιση προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ σε όλη την Ευρώπη.

Η καταχώριση σε μαύρη λίστα (αλλιώς αποκλεισμός) αποτελεί βασικό εργαλείο στη διάθεση των κυβερνήσεων και των διεθνών οργανισμών για την προστασία των οικονομικών τους. Από το 2016, η Επιτροπή διαθέτει ένα σύστημα έγκαιρου εντοπισμού και αποκλεισμού (early detection and exclusion system, EDES) —το μοναδικό σύστημα αποκλεισμού σε επίπεδο ΕΕ— στο οποίο επισημαίνονται στους αρμόδιους για την έγκριση των δαπανών που η Επιτροπή διαχειρίζεται είτε άμεσα είτε με εταίρους οι αντισυμβαλλόμενοι με ριψοκίνδυνο προφίλ. Το EDES δεν εφαρμόζεται σε τομείς όπως της γεωργίας και της συνοχής, που τελούν υπό την επιμερισμένη διαχείριση της Επιτροπής και των κρατών μελών και στους οποίους αντιστοιχεί το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών της ΕΕ.

«Η καταχώριση σε μαύρη λίστα έχει τη δυναμική να διασφαλίζει ότι τα κονδύλια της ΕΕ δεν καταλήγουν σε “λάθος χέρια”, ωστόσο δεν χρησιμοποιείται αποτελεσματικά: υπάρχει ένα συνονθύλευμα διαφορετικών προσεγγίσεων ως προς τον αποκλεισμό τόσο στο επίπεδο της ΕΕ όσο και στο επίπεδο των κρατών μελών», δήλωσε η Helga Berger, Μέλος του ΕΕΣ και αρμόδια για τον έλεγχο. Πρόσθεσε δε ότι «από την άλλη πλευρά, συναφή δεδομένα είτε δεν είναι διαθέσιμα είτε δεν χρησιμοποιούνται κατά την κατάρτιση της μαύρης λίστας της ΕΕ, γεγονός που υπονομεύει τη χρησιμότητα και το αποτρεπτικό αποτέλεσμά της. Η αξία ενός συστήματος συναρτάται με τις πληροφορίες με τις οποίες τροφοδοτείται».

Σκοπός του παρόντος δελτίου Τύπου είναι η παρουσίαση των κύριων μηνυμάτων της ειδικής έκθεσης του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου. Το πλήρες κείμενο της έκθεσης διατίθεται στον ιστότοπο eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Οι ελεγκτές διαπίστωσαν ότι το EDES διαθέτει άρτιες διαδικασίες λήψης αποφάσεων και περιλαμβάνει ευρύ φάσμα περιπτώσεων όπου αν ένας αντισυμβαλλόμενος εμπίπτει σε μία από αυτές πρέπει να καταχωρίζεται στη μαύρη λίστα. Εντούτοις, σε σύνολο 448 αντισυμβαλλομένων που ήταν εγγεγραμμένοι στη μαύρη λίστα της ΕΕ στο τέλος του 2020, όλοι πλην 18 είχαν αποκλειστεί λόγω πτώχευσης —και είναι ούτως ή άλλως απίθανο να αιτηθούν εκ νέου κονδύλια της ΕΕ—, ενώ μόνο δύο λόγω απάτης ή δωροδοκίας. Σύμφωνα με τους ελεγκτές, το χαμηλό αυτό ποσοστό των εγγραφών στη μαύρη λίστα οφείλεται σε αδυναμίες των ρυθμίσεων για τον εντοπισμό αντισυμβαλλομένων που εμπίπτουν σε περίπτωση αποκλεισμού. Ειδικότερα, η αρμοδιότητα του αποκλεισμού είναι κατακεραματισμένη εντός της Επιτροπής. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής προσκρούουν επίσης σε δυσκολίες νομικής και τεχνικής φύσεως όσον αφορά την πρόσβαση σε δεδομένα των κρατών μελών, όπως τα μητρώα επιχειρήσεων και τα ποινικά μητρώα, στα οποία βασίζονται συχνά εξ ανάγκης λόγω της απουσίας τέτοιων μητρώων για το σύνολο της ΕΕ. Αλλά ακόμη και στις περιπτώσεις που υπάρχουν σχετικά δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ, τα οποία αφορούν για παράδειγμα τη διερεύνηση περιπτώσεων απάτης, δεν αξιοποιούνται πάντοτε ή δεν είναι πάντοτε αξιοποιήσιμα. Επιπλέον, η Επιτροπή βασίζεται υπερβολικά στον λόγο εκείνων που αιτούνται επιχορηγήσεις ή προσφέρουν υπηρεσίες: εφόσον δηλώσουν ότι δεν εμπίπτουν σε κάποια από τις περιπτώσεις αποκλεισμού, η Επιτροπή αποδέχεται τις εν λόγω δηλώσεις ανεπιφύλακτα χωρίς να τις ελέγχει. Κατά τους ελεγκτές, το γεγονός αυτό μειώνει τις πιθανότητες να διαπιστωθεί αν αντισυμβαλλόμενος εμπίπτει σε περίπτωση αποκλεισμού πριν από τη σύναψη συμφωνίας και ματαιώνει τον κύριο σκοπό που εξυπηρετεί κατ' αρχήν η εισαγωγή ενός συστήματος που βασίζεται στην πρόληψη.

Στις περιπτώσεις έμμεσης εκτέλεσης των δαπανών της ΕΕ από την Επιτροπή, οι εταίροι υλοποίησης δεν ανέφεραν παρά λίγους αντισυμβαλλόμενους που ενέπιπταν σε περίπτωση αποκλεισμού. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο σε ζητήματα παρόμοια με εκείνα που παρατηρούνται στην άμεση διαχείριση. Όσον αφορά τομείς υπό επιμερισμένη διαχείριση με τα κράτη μέλη, οι ελεγκτές αναφέρουν ότι οι νομικές υποχρεώσεις που ισχύουν για τον αποκλεισμό σχηματίζουν ένα συνονθύλευμα, με αποτέλεσμα να μην συνιστούν αποτελεσματική βάση για την εφαρμογή του αποκλεισμού με σκοπό την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ. Επίσης, δεν υπάρχει μηχανισμός αποκλεισμού σε επίπεδο ΕΕ και η έλλειψη συνέπειας μεταξύ των κρατών μελών σημαίνει ότι αντισυμβαλλόμενοι που βρίσκονται σε παρόμοιες καταστάσεις μπορεί να τυγχάνουν διαφορετικής μεταχείρισης. Οι ελεγκτές συνιστούν την επέκταση του EDES σε κονδύλια που τελούν υπό τη διαχείριση των κρατών μελών, καθώς και τη διεύρυνση του φάσματος των αντισυμβαλλομένων που πληρούν τις προϋποθέσεις αποκλεισμού ώστε να συμπεριλαμβάνονται οι συνδεδεμένες οντότητες και οι πραγματικοί δικαιούχοι. Συνιστούν επίσης καλύτερη χρήση των δεδομένων και των ψηφιακών εργαλείων.

Γενικές πληροφορίες

Βάσει του δικαίου της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι εταίροι της και οι αρχές των κρατών μελών οφείλουν να προστατεύουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ από περιπτώσεις απάτης και παρατυπιών. Η καταχώριση σε μαύρη λίστα βοηθά τους οργανισμούς να αποφεύγουν να συνάπτουν συμφωνίες χρηματοδότησης με μη αξιόπιστους αντισυμβαλλόμενους που υποβάλλουν αιτήσεις για επιχορήγηση ή προσφορά για τη σύναψη σύμβασης. Η Επιτροπή διαχειρίζεται το ένα τέταρτο των δαπανών της ΕΕ αυτοτελώς ή με εταίρους όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, και τα υπόλοιπα τρία τέταρτα από κοινού με τα κράτη μέλη. Το 2020, η ΕΕ κατέβαλε στο πλαίσιο συμφωνιών χρηματοδότησης περί τα 150 δισεκατομμύρια ευρώ σε γεωργούς, ερευνητές, εμπορικές επιχειρήσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλους παράγοντες. Ο αριθμός των αντισυμβαλλομένων που αποκλείει η ΕΕ είναι πολύ χαμηλός σε σύγκριση με τον αντίστοιχο της

ομοσπονδιακής κυβέρνησης των ΗΠΑ και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Καμία από τις τέσσερις χώρες που κάλυψε ο εν προκειμένω έλεγχος (Εσθονία, Ιταλία, Πολωνία, Πορτογαλία) δεν είχε θέσει σε εφαρμογή ένα ολοκληρωμένο σύστημα αποκλεισμού σχετικά με κονδύλια της ΕΕ.

Η ειδική έκθεση 11/2022, με τίτλο «Προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ: η καταχώριση σε “μαύρη λίστα” χρήζει καλύτερης εφαρμογής», είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο του ΕΕΣ (eca.europa.eu). Οι συστάσεις που διατυπώνονται στο πλαίσιο του ελέγχου σκοπό έχουν να βοηθήσουν τους νομοθέτες της ΕΕ να επικαιροποιήσουν τους δημοσιονομικούς κανόνες της, διαδικασία που βρίσκεται επί του παρόντος σε εξέλιξη.

Επικοινωνία με τον Τύπο

Γραφείο Τύπου του ΕΕΣ: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu - κιν.: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu - κιν.: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu - κιν.: (+352) 691 553 547